

Het hierna volgende werd door mij, Louis Korper, opgeschreven in de winter van 1988 en na een onderbreking van enige maanden voortgezet en beeindigd in de zomer 1989.

De aanleiding daartoe was het verschijnen van de biografie "Ben Sijes" door dr. Richter Roegholt.

Vooruit wil ik stellen, dat het algemene beeld, dat dr. Roegholt geschilderd heeft van Ben Sijes, goed is. Wij, mijn jongste broer en ik, jongens en wel een paar echte straatjongens, tussen 12 en 16 jaar oud, die Ben Sijes altijd erg aardig hebben gevonden, ook toen we ouder waren geworden en we Ben Sijes nog een enkele keer tegen kwamen. Nogmaals het totale beeld, door dr. Roegholt, van Ben Sijes, naar buiten gebracht, is werkelijk goed.

Het volgende is dan ook niet bedoeld als een kritiek op het werk van dr. Roegholt, het is slechts bedoeld als een kleine korrektie, vooral betreffende de geschiedenis Jan Appel, die toch een belangrijke rol heeft gespeeld in het leven van Ben Sijes.

Verder wil ik hier mededelen geen journalist te zijn en geen literaire gaven te bezitten, ik wil alleen proberen een klein stukje duisternis op te klaren. Van wat?

Van het leven in en om de kleine radencommunistische groepjes in de dertiger jaren, waarin ook Ben Sijes terecht was gekomen en die een groot deel van zijn leven en ook van zijn denken bepaald hebben.

Onderaan op blz. 41 deelt de schrijver mede, dat er niemand was die wist wat er in de aanvang van de dertiger jaren heeft plaats gevonden in het leven van Ben Sijes.

Het is niet moeilijk te beschrijven wat er wel heeft plaats gevonden, maar het wordt moeilijker er achter te komen waarom Ben en ook Greetje, hier nooit iets over hebben verteld. Het zal altijd inschatten en/of gissen blijven. Ondanks het voorgaande wil ik toch trachten een stukje van de sluier op te lichten. Hierbij is het m.i., noodzakelijk enige personen de revue te laten passeren en een paar omstandigheden nader toe te lichten. Verwacht U echter geen opzienbarende onthullingen.

Wie ik ben, zal later in dit epistel wel blijken, het is niets geheimzinnigs, maar ik weet er anders geen eind en geen touw aan vast te knopen, daar zaken en personen allen gelijktijdig en door elkaar lopen.

Toen in April 1929 het Paleis van Volkswijf was afgebrand, werd er op het Frederiksplein, tussen het Oosteinde en het Westeinde, een houten schutting opgetrokken ter afsluiting van het terrein. Deze schutting werd weldra de plaats waar gediscussieerd werd en kreeg in de volksmond de naam Klaagmuur, bij slecht weer (regen) werd uitgeweken naar de overdekte ingang van de galerij aan de zijde van het Oosteinde.

In het begin der dertiger jaren gebeurde er eigenlijk niets belangrijks in het leven van Ben Sijes. Hij was niet erg tevreden met de SDAP en hij verbleef veel bij de bovengenoemde Klaagmuur.

Het volgende tekende ik op uit de mond van Ans Bianchetti-Goedee d.d. 20 Juli 1989.

Het was aan de Klaagmuur dat Ben Sijes, omstreeks 1932, Wim Hagen leerde kennen, die hem in contact bracht met de radencommunisten. Wim Hagen zijn vrouw, Tonnie de Vink, was een vriendin van Ans Goedee, de vrouw van mijn halfbroer B.A. Bianchetti (Bennie). Bijde vrouwen waren afkomstig uit de anarcho-socialistische beweging. Het voornoemde viertal was jarenlang met elkaar en met Ben Sijes bevriend, later in 1934 kwam Greetje erbij.

Ik heb Ans Bianchetti blz 65 van de biografie "Ben Sijes" voorgelezen, ze kan zelf niet meer lezen, is zeer slechtziend maar psychisch nog 100%, moest ze onbedaarlijk lachen en noemde het een indianenverhaal.

Hoe was Ben Sijes dan wel in contact gekomen met Greetje?

Ben had een paar dagen door gebracht in het vacatiehuis van de SDAP in Lage Vuurse (bedoeld werd Het Natuurvriendenhuis) en daar hebben Ben & Greetje elkaar de eerste keer ontmoet.

Enige dagen nadat hij terug was, had hij Ans en Bennie Bianchetti, in de Burg. Tellegenstraat 60 waar de laatsten toen woonden, medegedeeld, dat hij in Lage Vuurse een aardig meisje had ontmoet. Korte tijd later had hij (Ben Sijes) Greetje dan ook bij al zijn toenmalige vrienden geïntroduceerd.

Ik las Ans Bianchetti ook blz 66, van de eerder genoemde biografie, voor, betreffende het wonen op de verschillende adressen door Ben en Greetje.

Ans was hierover zeer gedecideerd en zei: Dat hieruit bleek, dat de heer Roegholt hier blijk gaf van de leefomstandigheden, in de crisisjaren van jonge werklozen mensen, geen benul te hebben, anders was hij niet zo snel tot de conclusie gekomen van huurschuld. Ben en Greetje hebben nimmer huurschuld gehad.

Ans Bianchetti vertelde hierover nog het volgende:

Een niet wettelijk gehuwd en dan ook nog werkloos paar, zoals Ben Sijes en Greetje toen, konden in die tijd, zeer moeilijk een zelfstandige woning huren. De huiseigenaren en ook de woningbouwverenigingen weigerden zeer vaak een woning te verhuren aan personen als Ben en Greetje, ondanks dat er zeer veel woningen leeg stonden. Kraken was nog onbekend.

Men moet hierbij ook inacht nemen dat de opvattingen over ongehuwd samen wonen wel even anders waren dan op dit moment, het werd door de burgerlijke maatschappij nog niet aanvaard.

Dr. Roegholt heeft wel de adressen opgespoord, waar Ben Sijes en Greetje gewoond hebben, maar hij heeft niet uitgezocht of dit een zelfstandige woning was of dat er sprake was van onderhuur, van 1 of 2 kamers, dus inwoning. Dit laatste was n.l. het geval bij Ben en Greetje. Alle adressen waren onderhuur, tot en met de Noorder-Amstellaan 134.

Het zo frequent wisselen van woonplaats, was ook logisch, doordat men te dicht op elkaar zat met onderhuur, ontstonden er altyd, na kortere of langere tijd, spanningen en was het beter dat men maar weer vertrok. Zo was het ook op de Noorder-Amstellaan gegaan. Ans Bianchetti en Ben Sijes accordeerden niet te goed met elkaar, er ontstond een konflikt. Toen Ben Sijes en Greetje geluk hadden en in de Uithoornstraat zelf een gehele woning konden huren, vertrokken ze dan ook rap en vestigden zich voor het eerst geheel zelfstandig.

Nadat de Sijesen en de Bianchetti's uit elkaar waren gegaan, hebben Ben Sijes en Bennie Bianchetti altijd nog contact met elkaar gehad, al was het wel veel minder dan in het begin en het midden der dertiger jaren.

Zo herinner ik me nog het volgende:

In de zomer van 1934 vond er bij ons thuis, op een Zondagmiddag, een discussie plaats tussen Ben Sijes en Heinrich Dietrich, KAPer, Duits vluchteling, afkomstig uit Essen en toendertijd bij ons thuis, v.d. Pekplein 1, wonende. Heinrich Dietrich is in 1936 in Spanje gevallen.

De discussie verliep waarschijnlijk niet zoals hij behoorde te verlopen, want op een gegeven ogenblik stond Ben Sijes op en is vertrokken. Vraag niet wat er plaats gevonden heeft, ik was toen 15 jaar oud en reeds gewend aan harde discussie's in een half joods, half italiaans gezin.

Ben Sijes en de sport.

Betreffende Ben Sijes zijn sportieve verrichtingen is mij/ons niet veel bekend. Hier moet ik zijn zoon tegenspreken, Ben is geen lid van een krachtsportvereniging geweest, wel Ben's vader. Ben's vader was in de jodenbuurt een bekende worstelaar en beoefende deze sport bij de vereniging Hercules, een niet joodse vereniging. Een krachtsportvereniging Heracles heeft nimmer bestaan in Amsterdam. Over Ben zijn worstelen is ons niets bekend en Ben kennende in de dertiger jaren hebben we even gelachen, bij de gedachte aan Ben als worstelaar en straatvechter. Ben was helemaal geen geweldmens en dr. Roegholt had beter blz 37 en 38 weg kunnen laten. Ben heeft ons weleens verteld, dat hij in militaire dienst had geschermd en dat hem het schermen niet geslecht afging. Verder kan ik hier nog vertellen over het kamperen in Botshol. Toen Wim Hagen en mijn broers B.A en A.J. Bianchetti gezamenlijk kano's hadden gebouwd, werd er in de zomer gekampeerd in Botshol. Ben was daar ook vaak en om op het, door Wim Hagen en zijn vrouw Tonnie de Vink, Bennie Bianchetti en zijn vrouw Ans Goedee, geannexeerde eilandje te komen, moest er gepeddeld worden. Het varen met een kano leerde we van Wim Hagen, Wim kon uitstekend varen, had vroeger in een kanovereniging wedstrijden gevaren, hij was ook enorm sterk. Greetje ging ook wel eens mee, maar is niet zo vaak op Bots/hol geweest, ze was blond en kon niet zo goed tegen de zon en we kwamen allemaal om te zonnen en te zwemmen. Ik herinner me ook nog dat daar kwamen Noortje Dekker (oudste dochter van Maurits Dekker). De latere filmspeelster uit de film "Jonge Harten", Rini Otten met haar vriend, de toen bekende zwemmer (schoonspringen) Bop Denneboom. Ik noem deze namen om te laten zien, met wie Ben en later natuurlijk ook Greetje, toen omgingen. Na het lezen van de biografie "ben Sijes" heeft het mij verwonderd dat de namen van Ans en Bennie Bianchetti, die vele jaren met Ben en ook met Greetje bevriend waren, een jaar met ze samen op de noorder-Amstellaan woonden, niet door de biograaf ontdekt zijn. Het is daarom zo typisch, omdat ook Maurits Dekker en ook Greet van Amstel van deze vriendschap afwisten.

5.

Een kleine anekdote hieromtrent: Maurits Dekker, die van oorsprong electriciën was, bouwde in de periode, dat Ben en Greetje op de Noorder-Amstellaan woonden, voor Bennie Bianchetti een radiotoestel. De onderdelen werden gekocht bij Radio Peters, het toestel heeft tot na de oorlog dienst gedaan.

Betreffende Greet van Amstel durf ik hier uit te spreken, dat zij geen enkele betekenis heeft gespeeld in het leven van voor den oorlog, noch van Ben en Greetje, noch in de GIC.

Hier hebben de zogenaamde intellectuelen voor hun eigen voornaamheid, de proleten maar weggelaten, ze doodgewoon vergeten. Dat men de Bianchetti's niet kenden, is ook niet steekhoudend, zowel B.A als A.J. Bianchetti waren leden van de GIC.

A.J. Bianchetti heeft jaren lang aan de vervaardiging en de verspreiding, van o.a. het blaadje "Proleten Stemmen, meegewerkt.

Ben Sijes en de militaire dienst.

Dat Ben in militaire dienst was geweest en daar officier was, is niets nieuws voor ons/mij. Het verhaal van de officier met de sleepsabel is voor mij wel geheel nieuw, maar voor iemand die zijn dienst tijd in de dertiger jaren in het nederlandse leger heeft verbracht, erg ongeloofwaardig.

Een nederlandse officier droeg alleen zijn sabel als hij op de openbare weg een compagnie of meer kommandeerde en bij parade's, maar nimmer liep een officier met dat lange onbenullige geval zo maar overstraat en zeker niet als hij met verlof naar huis ging.

Ben zijn politieke overtuiging klopte, aan het eind der dertiger jaren, niet meer met het officier zijn in het nederlandse leger en toen Viruly, schrijver en vliegtuigcommandant bij de KLM, ^{eier} de koningin verzocht had, te worden ontslagen als reserve offi- uit de militaire dienst, op grond van zijn politieke overtuiging, en dit verzoek werd ingewilligd, was dit voor Ben een rede, om op de zelfde gronden, zo'n verzoek in te dienen. Het verzoek van Ben werd eveneens ingewilligd en zo werd Ben Sijes eervol uit de militaire dienst ontslagen.

De GIC; opgeschreven uit de mond van A.J. Bianchetti op 30 Aug. 1989
Men moet de GIC niet zien als een partij, met een voorzitter en een penningmeester etc. want die bestonden niet. Men stond op het standpunt van de zelfwerkzaamheid der arbeiders en dat voerde men ook door binnen het eigen groepje.

Zo trokken Jan Appel, Cannemeier, Prins en ook Ben Sijes op Zaterdagmiddag naar de oude astronoom Pannekoek, daar was ook vaak aanwezig Bruun Albada en Lea Berreklaauw. Het was zo: dat als men tijd en zin had, dan kwam men, had men geen tijd en zin dan kwam men niet. Niets was verplicht, alles berustte op het begrip zelfwerkzaamheid.

Op boven omschreven bijeenkomsten werden bepaalde onderwerpen doorgenomen en bediscussieerd en deze gaf men dan uit als

Bulletin der PIC (Persdienst Internationale Communisten)

In deze Bulletins zijn, volgens A.J. Bianchetti, enige verhandelingen betreffende Japan aan het papier toevertrouwd. Hieraan heeft Ben Sijes ook zijn bijdragen geleverd.

Dit is waarschijnlijk de studie waarover Richter Roegholt schrijft Op bladzijde 67 en 68. Wat betreft het bestaan van een boek of manuscript is/was Bianchetti niets bekend, hij betwijfelt dan ook of er zoiets heeft bestaan.

Zo was er, binnen de GIC, ook een groepje dat zich bezig hield, met de uitgave van het blaadje "Proleten Stemmen". Dit groepje bestond uit de volgende personen: Age v. Agen en zijn vrouw Fie v. Agen-Zegerius, Jan Krans, Lea Berreklaauw, Leo Smole en A.J. Bianchetti. De tekenaar was éne Dreu.

Het bovenstaande noteerde ik, om duidelijk te maken, dat men niet te doen heeft met een partij en dus ook geen partijstandpunten hoefde/moest verdedigen.

Het Roodboek.

Binnen de GIC dacht men verschillend over het geval v.d. Lubbe en de rijksdagbrand. Een deel van de GICers o.a. van Agen, Lo en Ben Cardoso, Vink uit Leiden, een vriend van Rinus v.d. Lubbe, stonden op het standpunt zoals verwoord is in het roodboek. Een ander deel der GICers, waaronder Jan Appel en Pannekoek hielden zich hieromtrent afzijdig, er waren volgens hun te veel onzekerheden, er was teveel niet bewijsbaar.

Het afwijkende standpunt inzake de rijksdagbrand⁹, de betrokkenheid daarbij van Rinus v.d. Lubbe kwam ook tot uiting in een brochure die van Agen het licht liet zien.

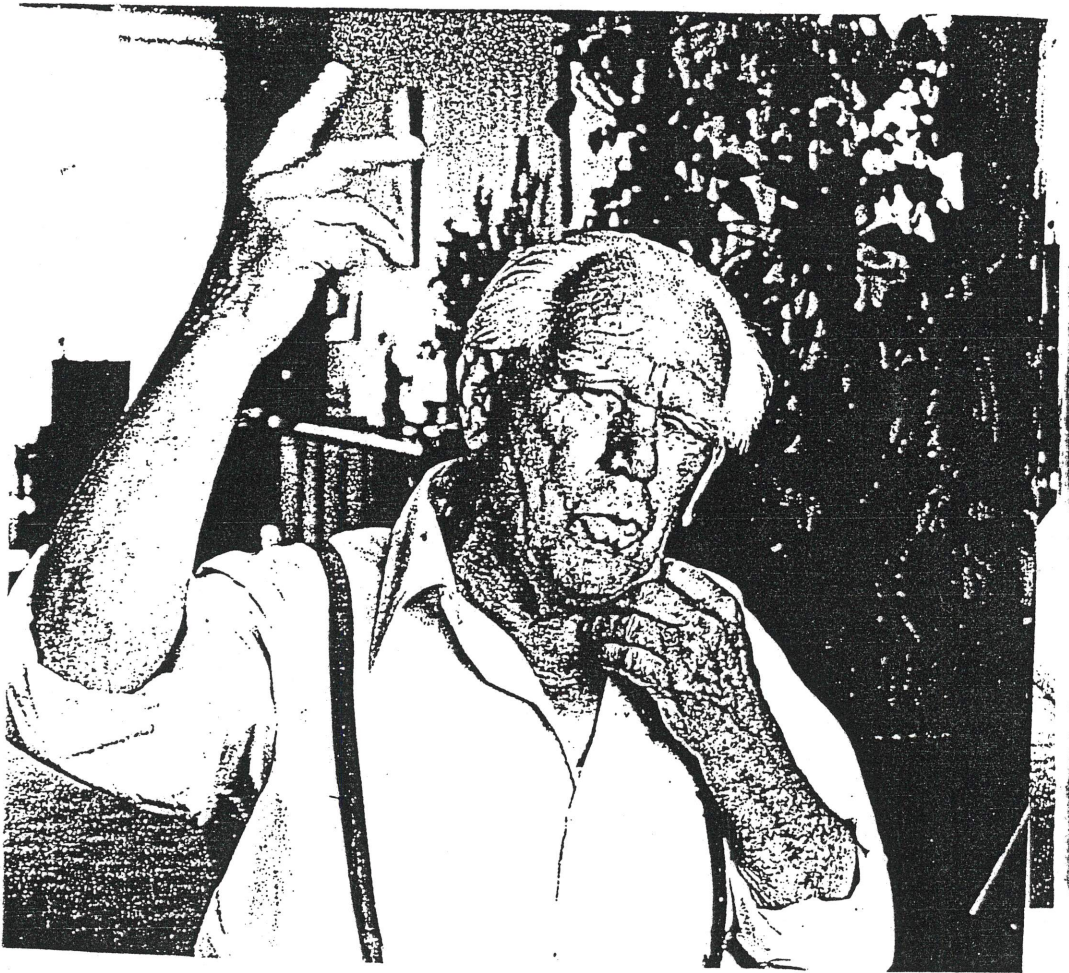
7.

Als antwoord op het verschijnen van het Bruinboek besloten de GIC ers ,die ik reeds noemde een Roodboek te laten verschijnen. Ze verzochten Maurits Dekker, met hun hulp(v.Agen, Lo en Ben Cardoso) dit boek te schrijven.

Het Roodboek is dus inderdaad geschreven door Maurits Dekker, maar Maurits Dekker stond er op, dat op geen enkele manier mocht blijken, dat hij iets met het Roodboek van doen had.

Maurits Dekker heeft nimmer iets te maken gehad met de GIC aldus A.J.Bianchetti.

Jan Appel op latere leeftijd.

Wie was JAN APPEL ?

Vriend van Ben Sijes !

Op blz. 48 vermeld de biograaf van Ben Sijes, dat Jan Appel in 1926 naar Holland kwam zonder geldige papieren, hier is de auteur niet juist.

Johannes Joachim Wilhelm Appel komt in 1926 naar Nederland en meldde zich 24 Juni 1926 bij de vreemdelingen dienst van de gemeente politie te Zaandam.

Hij is in het bezit van een geldig Duits paspoort, afgegeven op 15-4-'26 door de polizeibehörde te Hamburg.

Het paspoort is voorzien van een geldig visum en gedateerd 6 Juni 1926.

Als geboorteplaats wordt vermeld: Vellahn in Mecklenburg-Schwerin, thans DDR, een dorpje van ongeveer 400 pers. en als geboortedatum werd opgegeven 22-8-1890.

Jan Appel komt dus direkt, na het verkrijgen van een visum, naar Holland, naar Zaandam.

Jan krijgt werk bij de scheepswerf "conrad" te Zaandam en is in de kost op de Zuiddijk 130 bij Pieter Dekker.

Jan laat zich niet inschrijven in het bevolkingsregister van de Burgelijke stand te Zaandam. Aangenomen mag worden, dat Jan dat toen niet wist. In Duitsland meldde en meldt men zich af en aan bij het plaatselijke politiebureau (polizeirevier).

Na zijn ontslag bij Conrad verhuisde Jan naar de Marsstraat 54 in Tuindorp-Oostzaan bij v.d. Jurk. Hij krijgt werk bij Fokker op de Papaverweg. In de Marsstraat blijft hij ook niet lang, want op 23-11-1926 laat hij zich inschrijven in de Sleutelbloemstraat 71 bij Riek Leone. Op 26-3-1930 verhuizen ze, Jan en Riek Leone, naar de Berberisstraat 43, beide adressen zijn in A'dam-Noord.

Hoe lang Jan bij Fokker heeft gewerkt, is mij niet bekend.

Jan heeft mij indertijd nog wel verteld, dat hij ook gewerkt had bij Figuee in Haarlem. Jan Appel werd hier ontslagen van wegen zijn politieke opvattingen, waarschijnlijk heeft hij die niet onder stoelen of banken gestopt, hetgeen voor Jan zeer moeilijk zou zijn geweest, gezien zijn verleden. Wat voor reden ten grondslag lagen van Jan zijn vertrek bij Conrad en bij Fokker is mij niet bekend. we kunnen er alleen maar naar raden.

In het voorjaar van 1933 kreeg Jan, van de vreemdelingenpolitie te Amsterdam, de mededeling dat hij Nederland moest verlaten en dat hij met 14 dagen over de Duitse grens zou worden geleid.

Dit is voor Jan tijd genoeg om te verdwijnen. Jan is van nu af niet meer Jan Appel maar Jan Vos en zal die naam 15 jaar tot 1948 blijven dragen. Jan verdween voor enige tijd naar Antwerpen, maar keerde in November 1933 weer naar Amsterdam terug.

Nadat Jan de mededeling had gekregen dat hij Nederland moest verlaten, werd er een brief geschreven aan de Commissaris van politie te Amsterdam met de mededeling dat Jan het beter vond om zelf uit Nederland te verdwijnen, dan door nederlandse rechercheurs aan de duitse nazi instantie's te worden uitgeleverd. Jan Appel werd door de vreemdelingenpolitie Amsterdam in December 1933 ambtshalve uitgeschreven, zo blijkt uit de persoonskaart in het politie archief.

Na bestudering van gegevens in de archieven van de vreemdelingen diensten te Amsterdam en te Zaandam en ook bij navraag bij ouder politie personeel, kan men met grote stelligheid aannemen, dat men nimmer, hier ter lande, bij de diverse instantie's, ook maar iets heeft geweten van Jan Appel zijn verleden in Duitsland, als één van de voormannen van de revolutie in 1918 en daarna, ook niet wat betreft zijn reizen naar Rusland en zijn veroordeling voor scheepsroof enz. maar daarover later.

Het grenst haast aan het ongelooflijke, dat Jan Appel onder het pseudoniem Jan Vos, hier in Nederland 15 jaar illegaal heeft kunnen leven en werken in de jaren tussen 1933 en 1948, inclusief de bezettings jaren en in die tijd ook nog illegale arbeid heeft gedaan.

Het pleit voor de gehele omgeving haar betrouwbaarheid, vooral van de GIC (Groep Internationale Communisten) dat dit mogelijk is geweest.

De boven omschreven brief, aan de amstedamse commissaris van politie, werd door Ernst Froebel, die als koerier van de duitse illegale groep "Der Rote Kämpfer" hier vertoefde, meegenomen en op de terug weg (per fiets) ergens in Duitsland gepost.

De groep "Der Rote Kämpfer" bestond voor een groot deel uit oud KAPers. Deze groep werd in het najaar 1936 door de Gestapo ontdekt en opgerold. In verschillende processen werden ongeveer 150 personen tot langdurige tuchthuisstraffen veroordeeld.

In het hoofdproces waren aangeklaagd Alexander Schwab, dr. Karl Schröder, Lindner en Theo Kapusta.

Velen kwamen om in tuchthuis of concentratiekamp o.a. Alexander Schwab.

Ernst Froebel leeft heden, Juli 1989, nog in Berlijn, hij heeft 11 jaar doorgebracht in tuchthuis, Koncentratiekamp (Mohrlager) en strafbataljon 999 in Afrika.

Tot deze groep behoorde ook nog Peter Utzelmann en dr. Bernhard Reichenbach. Later, in dit epistel, kom ik nog op voornoemde drie personen terug

Volgnr. 1563

Herr. '52 acc. 19 FEB 1953

DATUM VAN
INSCHRIJVING

Naam

Appel

24 JUNI 1926

Voornaam

Johannes Joachem Wilhelm

Nationaliteit

Duitsch
H. 30/56 de ik was met de DEERHLOUW, ge.
19/14 is alleen; Hoge Land. Van '90/56

Gehuwd met

dra prop. Botrechtten Lang
07/54/57, ad. 20.10.57 tot 19.10.53
Geb. den velding tot 19-10-56. 1/57

Geboorteplaats

Gollanen

Maklen. Johanna

Geboorte datum

22. 8. 1890

Beroep

ggezwenken

Laatste woonplaats in het

Buitenland Hamburg

Laatste

Kraandam
Kraandam 130
by Dettken

BUITENLANDSCH PASPOORT

Duitsch

Datum van afgifte

15.4.26

Nummer

5200

Autoriteit, door wien
verstekt:

Pd. rei. behörde

Plaats van afgifte

Hamburg

Verlengingen

Kendz. gving folio 48-m 463
de eerste - derde velding van de werk
melden. - in stukken 8/53
BR 8716/48. BR 6.8.48

Duits prop 3149 Klam

23.12.1931/22-12-1936

te

2.2.12.11.52
19.9.53.1/54X55 56

persoons kaart Jan. Appel uit het
archief vreemdelingen politie te Amsterdam.

8516/40 NW

VISUM 6-6-26
8 Mei 50 29.05.1948

ad. 24/50 - tegen verdere
uitreis hier te lande geen
statum v. afgifte
bevecht - nog verheft
toezicht houden en event.
op puntige berichten melding
Verstrekt door
aan v. g. (i. v. m.) politiek-
links gebreutens).

14. 1300/50

v. v. 8.9.50; 8.9.51 - 8.11.51

Geldig tot

10.12.57
10.12.11.50.

Vervolg van "Wie was Jan Appel"

Het kapen van het zeeschip de "Senator Schröder" en de vaart daarmee naar Rusland.

Hetrelaas van deze reis heeft Jan Vos mij gedaan in December 1944, de hongerwinter was begonnen en we maakten ,in de werkplaats van Neon Verduin, Prinsengracht 846 A'dam, enige noodkachel-tjes. Jan Appel heeft in 1966 ten huize van een gezamenlijke vriend, Peter Utzelmann in Berlijn, een band ingesproken over zijn reis naar Rusland.

Het verhaal dat Jan mij vertelde was wel uitvoeriger dan wat hij ingesproken heeft op bovengenoemde band.

Om te beginnen moet ik eerst opschrijven, wat voor schip de "Senator Schröder" was zoals Jan me dat verteld heeft.

Het was geen vracht-en/of passagierschip, maar meer een groot visserijschip en voer uit om te zoeken naar nieuwe visserij-gronden onder IJsland. het schip liep iedere vier weken zijn thuis haven aan, om te bunkeren, proviand in te nemen en ook nog om wat vis af te zetten. Het was natuurlijk nog een stoom-schip.

Wat betreft de situatie op de scheepswerven in en rond Hamburg en wat vooraf ging aan de scheepskaping vertelde Jan op de reeds eerder genoemde geluidsbanden. Het bewijs dat de banden thuis bij Utzelmann werden ingesproken, is dat men op de achtergrond steeds de parkieten hoort, die bij Utzelmann los door de kamer vlogen,

Nadat op een Congres (bij de oprichting ?) van de KAPD, Jan Appel als afgevaardigde uit Hamburg en de berlijner Franz Jung aangewezen waren om de KAPD te vertegenwoordigen op het russische partijcongres. Daar er in die tijd geen trein-verkeer met Rusland was en de partij ook geen geld had, moesten de beide afgevaardigden maar zien hoe ze Moskou bereiken konden. Nadat de beide zich beraden hadden, zocht Jan contact met partijgenoot Herman Knüfke, deze was matroos op de Senator-Schröder. Jan legde Knüfke het plan voor om het schip te kapen en er mee naar Rusland te varen. Knüfke was direct bereid mee te doen en de avond voor het uitlopen van het schip gingen Jan Appel en Franz Jung in donker aan boord, nog voor de bemanning was gearriveerd. Ze werden door Knüfke in een kast van het manschappenverblijf ingesloten.

De rede, waarom het congres, waar Jan niet aanwezig was, Franz Jung en hemzelf had afgevaardigd, was Jan niet bekend. Jan Appel vertelde mij, dat hij de keus, van Franz Jung, niet zo'n goede vond en wel voor zo een ruwe, ruige reis. Franz Jung was dichter/schrijver en die aanboord van een viskotter op weg naar de Noordelijke IJszee. Nimmer heeft Jan in zijn verhaal tegen mij, ook maar één kwaad woord over Franz Jung uitgesproken.

Wie schetste echter de verbazing van Peter Utzelmann, schrijver dezes en ook van Jan Appel zelf, bij het verschijnen, in 1961, van het boek "der Weg nach Unten" schrijver Franz Jung.

Over dit onderwerp is, tussen ons drieën nog gekorrespondeerd. De korrespondentie, die in het bezit was van Peter Utzelmann, is tot op dit ogenblik nog niet boven water gekomen, hopenlijk vinden we die nog. Op het boek van Franz J. kom ik nader terug. Wat gebeurde er intussen aan boord van de Senator Schröder.

Na het uitlopen van het schip uit Cuxhaven, was het slechts wachten tot Knüfke de twee uit hun onderkomen verlostte.

Herman Knüfke deed dit eerst toen Helgoland gepasseerd was en het schip zich buiten de Duitse territoriale wateren bevond. Op het ogenblik, dat de voltallige bemanning zich in het manschappenverblijf ophield, opende Knüfke de kast en kwamen de twee kapers uit de duisternis tevoorschijn.

Jan Appel schoof aan de tafel bij en zette uiteen wat er aan de hand was en wat zij van plan waren, hierbij hadden de blinde passagiers, uit voorzorg hun pistolen voor zich op tafel gelegd. Nadat de bemanning toegestemd had loyaal mee te doen, verplaatste de situatie zich nu richting brug. Hier ontstond een geheel andere situatie, de kapitein en de twee andere officieren, machinist en stuurman, weigerden hun medewerking en werden daarom vooruit ingesloten. Herman Knüfke nam het roer over.

Men had het geluk, dat één van de matrozen een parteigenoot (KPD) bleek te zijn en was gedurende de verdere vaart van groot nut. Zowel Jan Appel als Franz Jung hadden geen enkele zeeërvaring, Franz Jung wist nog niet wat stuur-of bakboord was en Jan Appel had als ijzerwerker op schepen gewerkt en met deze kennis moest er een schip via de Noordelijke IJszee naar Moermansk.

Hier uit blijkt wel, dat men volledig afhankelijk was van Herman Knüfke en de loyaliteit van de verdere bemanning.

Zo noodzakelijk, kon men hoogstens met wapens iets afdwingen en dat is gelukkig niet nodig geweest.

Nadat het kommando dus was overgenomen, werd de koers verlegd. Het bleek dat er slechts kaarten aan boord waren tot op de hoogte van Bergen. Men had voor de vaart verder naar het noorden slechts de beschikking over een boekje met de kustbeschrijving en de silhouetten van de kust. Men moest dan ook steeds tamelijk dicht onder de kust blijven varen, met het gevaar vreemde en ongewenste schepen te ontmoeten. Men had ook nog de pech dat men te kampen kreeg met sneeuwstorm, waardoor het schip stil moest gaan liggen en zelfs terug moest varen. (het was de tweede helft van April) Betrekkelijk nog onverwachts kwamen ze in een fjord, dat de fjord van Alexandrowsk bleek te zijn. Het schip ging voor anker en men wachtte de dag en de dingen ^{die} komen zouden, af. Men wist namelijk niet of het gebied in handen was van de Witten of van de Bolsjewiki. Bij het aanbreken van de dag was een steiger te zien, maar verder geen enkele bedrijvigheid.

Na enige tijd verscheen een gewapende motorboot, voer enige malen, met de machinegeweren op het schip gericht, om de Sen. Schröder heen en maakte daarna contact. Later verscheen er een soort sleepboot met een grote rode vlag. De Sen. Schröder kreeg een loods en werd omgevaren naar Moermansk. Men werd daar hartelijk ontvangen en na korte tijd gingen Franz Jung, Jan Appel en ook

Herman Knüfke, die niet aan boord wilde blijven, met de trein opweg naar Petrograd.

Ook de drie officieren van de Sen. Schröder zijn met die trein, als gevangene, naar Petrograd gebracht. Jan vertelde mij nog dat hij de drie mannen daar op het station had zien wegvoeren. Hij had wel medelijden met ze gehad, het waren toch ook arbeiders en door zijn toedoen in die ellendige situatie beland.

De drie reisden per spoor verder naar het einddoel Moskou.

Jan heeft mij ook nog wel verteld met wie ze allemaal gesproken hadden, maar alleen de namen van Lenin en Trotski zijn me bijgebleven. Ook waarover gesproken is, herinner ik me niet meer, maar degenen die dit interesseert, raad ik aan de in 1966 gesproken geluidsbanden af te luisteren, ze zijn in het bezit van het I.I.S.G. te Amsterdam

De terug reis.

De reis terug duurde nog al lang, weer via Moermansk reisden, de twee afgevaardigden en stuurman Knüfke, met een Finse vissersboot naar één van de noordelijke Noorse havens en stapte daar over op één van de postboten, die langs de lange Noorse kust varen en de grote en kleine havenplaatsen van post en dagelijkse goederen voorzien. Deze schepen nemen ook passagiers mede, daar er in 1920 geen ander vervoer was. Na enige dagen belandde het drietal zo in Christiansand.

Hier wendden de drie musketiers zich tot de partij, mij is niet bekend of dit de KAP of de KPN was. De drie hebben daar een paar dagen in een kamertje boven het partijbureau geslapen.

Een paar dagen later hadden de partijgenoten een schip gevonden die het driemanschap 's nachts mee nam naar Hamburg, ze vaarden niet mee als verstekelingen, maar als gasten van de crew (de stokers en de tremmers). Zo stonden ze gedrieën op een vroege ochtend in de haven van Hamburg. Deze haven is/was een afgesloten haven, waar men slechts met een pasje in of uit mag/mocht.

Jan Appel en Knüfke, als Hamburgers, moesten nu verzorgen dat de delegatie de haven kon verlaten. Daartoe stelde Jan en Knüfke zich verdekt op, in de buurt van een ingang, waar de havenarbeiders langs kwamen op weg naar hun werk, in de hoop een goede bekende of partijgenoot te treffen. Bij het inlopen van de haven door de arbeiders had Jan nog al snel geluk en ontdekte een bekende partijgenoot, deze schrok wel even (hetgeen er met de Sen. Schröder was gebeurd, had reeds lang de ronde gedaan in Hamburg).

Na een kort gesprek ging de partijgenoot op stap en kwam weldra, met van collega's geleende pasjes, terug. Het viertal kon op deze wijze rustig de haven verlaten en de partijgenoot kon met de vier pasjes, naar zijn werk terug.

Jan Appel sprak dezelfde avond nog op een grote partijvergadering, maar in de pauze kwam men hem waarschuwen, dat de politie onderweg was om hem op te halen. Jan verdween nog bijtijds door een achteruitgang. De zelfde nacht nam Jan de trein naar Berlijn en wijzigde zijn naam in Jan Arndt. In Berlijn maakte hij voor het eerst kennis met de berlijnse kameraden, o.a. met Utzelmann, Karl Schröder, Rühle enz. enz.

Opnieuw aan boord van de Sen. Schröder in de haven van Moermansk.

Op het laatste gedeelte van de reis was reeds te bemerken, wat betreft de stemming onder de bemanning. Men ging zich realiseren waar men aan begonnen was, men zag niet hoe er weer uit te komen was en hoe men weer thuis kon komen.

Het was dan ook te begrijpen dat Herman Knüfke er op stond om met de twee afgevaardigden mee verder te reizen.

Om te beginnen moet men niet een te grote voorstelling hebben van de stad Moermansk anno 1920. Jan vertelde mij, dat Moermansk niet veel meer was dan een armzalig stelletje krotten en rijp voor de sloop.

Na het vertrek van de drie mannen richting Moskou, voelden de bemanning aan boord zich alleen gelaten en verraden. De stemming was totaal omgeslagen en men begon plannen te beramen om terug naar huis te komen.

De voedseltoestand in Moermansk was van dien aard, dat toen de bemanning aanbod buitengaats te gaan vissen om bij te dragen aan de slechte voedsel situatie in de stad, het aanbod door de kameraden aldaar dankbaar werd aanvaard.

Het schip had nog voldoende kolen in de bunkers en voerodus begin Mei ter visvangst uit. Eénmaal buitengaats wendde men opnieuw de steven en vertrok naar een Noorse haven. Er moest bijgebunkerd worden en zo doende moest men zich melden bij de noorse havenautoriteiten.

Daarmede was het verdwijnen van schip en bemanning bekend.

De bemanning werd, ergens, onderweg in Noorwegen, afgelost.

Na aankomst in Hamburg werden ze gearresteerd en later gestraft.

Wat voor straffen werden uitgedeeld wist Jan Appel in 1944 ook niet meer.

Ten tweede male naar Moskou.

Jan Appel gaat in Juni 1921, als afgevaardigde van de KAPD, opnieuw naar Moskou. Het was toen niet meer zo moeilijk naar Rusland te komen en dat kwam doordat de uitwisseling van krijgsgevangene op gang was gekomen, er voeren zodoende russische en duitse schepen heen en weer tussen Petrograd, de baltische havens en de duitse oostzeehavens.

Jan Appel ging in Kiel, als blinde passagier, aan boord van een russisch schip met repatriërenden russische soldaten. Toen het schip éénmaal in open zee en naar Jan zijn idee vergenoeg van Kiel verwijderd was, meldde hij zich bij de kapitein. Jan deelde hem mede dat hij een afgevaardigde van de partij was en naar een vergadering van de Komintern moest. Het schip liep een baltische haven aan en daarvandaan ging Jan Appel met een trein naar Moskou en Jan heeft op de eerste Juli 1921, onder de naam Max Hempel, de vergadering van de Komintern toe gesproken. Ik herinner mij, dat Jan vertelde, dat hij ook nog persoonlijk had gesproken met o.a. Karl Radek en Lenen

Ten tweede male van Rusland terug naar Duitsland.

De terugtocht uit Rusland, die eniger mate overhaast ging, was met de trein naar Petrograd. In Petrograd ging Jan aan boord van een duits schip met repatriërende duitse soldaten, velen kwamen van ver uit Rusland en verschillende hadden hun russische vrouwen en kinderen bij zich.

Weer was Jan blinde passagier. De reis, aan boord van dit schip, was niet erg aangenaam, men had onderweg nogal slecht weer en velen waren zeeziek. Het schip debarkeerde op het eiland Rügen, hier had de duitse overheid een repatriëringskamp ingericht. Jan wachtte niet tot hij aan de beurt was om geregistreerd te worden, maar verdween voor die tijd, met de noorder zon, weer in de richting Berlijn.

Jan zwierf toen enige tijd door verschillende delen van Duitsland, tot hij in November, tijdens de franse bezetting van het Ruhrgebiet in Dusseldorf werd gearresteerd. Volgens Jan was de politie getipt door een paar sociaal-democraten. Jan leefde al die tijd onder een valse naamen na dat hij, uit bepaalde overwegingen toe gaf wie hij werkelijk was, werd hij uitgeleverd aan Hamburg. Jan stond daar terecht wegens scheepsroof en kwam in December 1925 al weer vrij, also een zeer milde straf. Hij ging, men kan beter zeggen emigreerde, in het voorjaar van 1926 naar Holland.

Het boek "Der Weg nach Unten"

Zoals eerder aangekondigd, kom ik nu terug op boven genoemd boek.

Hetgeen Jung, op de pag. 146, 147 en 148, heeft neergeschreven, was voor mij verbazingwekkend. Ik heb enige jaren samen moeten werken met Jan Vos, in de werkplaats van Neon Verduin. Zoals Jung zijn vroegere mede afgevaardigde afschildert, Jan was een sacherijn, een vent die alles beter wist. Voor mij onbegrijpenlijk. Allen en ik kan ze nog stuk voor stuk opnoemen, hebben Jan Vos anders beleefd als Jung, in de 2 maanden van hun gezamenlijke reis. Ik maakte Jan Vos ongeveer drie jaar dagelijks mee, maar er waren andere, bij Neon Verduin, die wel tien jaar met hem hebben samengewerkt. Dat was onmogelijk geweest als hij was, zoals Jung hem beschrijft.

De tijd die ik hier beschrijf, is de periode dat Jan Appel zich Jan Vos moest noemen.

Jan was niet een man die de hele dag moppen liep te tappen, maar we hebben toch ook weleens hartelijk gelachen.

Over het verblijf, van de delegatie, te Moskou klopt het verhaal van Jung ook niet helemaal, anders had de partij (KAPD) Jan Appel, een jaar later, niet een tweede maal naar Moskou gestuurd.

Men kan ook de vraag stellen: Waarom werd Jung niet opnieuw gestuurd?

Het verhaal, op de brug van de Sen. Schröder, met diens kapitein, hetgeen Jung hierover schrijft is ongeloofwaardig en men moet er om lachen. Een duikbootkapitein, van de voormalige keizerlijke marine, geeft, als hij bedreigd wordt, met zo een sober apparaatje als Jung op blz. 149 beschrijft, het bevel over zijn schip uit handen! Jan Vos vertelde mij het vorenstaande geheel anders n.l.: ze waren met z'n drieën naar boven gegaan, het onderhoud met de kapitein was nogal wild verlopen, in eerste instantie had de kapitein natuurlijk geweigerd, maar toen hem duidelijk werd dat het menens was, legde hij het bevel over schip en bemanning direkt neer. Jan vertelde mij dat hij, gedurende het gehele gesprek, zijn pistool zichtbaar in zijn hand had gehad.

Wie Jan gekend heeft weet dat hij, het kapen van een schip, dat nooit zonder wapens kon afdwingen. Jan kon met wapens omgaan, hij was van 1911 tot 1913 in militaire dienst, van 1914 tot 1917 soldaat aan het oostelijke front en van 1917 tot het einde van de oorlog als soldaat op de werf Vulcan werkzaam.

Ik twijfel eraan of Jung met een wapen kon omgaan.

Het verhaal betreffende Knüfke, blz 144, 145 en 146, kan ik niet beoordelen, maar het klinkt als een roversroman.

Eén ding staat echter vast, niet Jan Appel en ook niet Franz Jung, maar Herman Knüfke was de hoofd aangeklaagde in het proces te Hamburg, hij kreeg ook de zwaarste straf en nogmaals niet Franz Jung.

Wat me ook nog opviel in "Der Weg nach Unten" op blz 142, daar staat, dat Jan slechts meeging als begeleider en dus niet als afgevaardigde om in Moskou het woord te voeren.

Wie schetst echter mijn verbazing, als ik blz 148 lees en ik citeer: In Moskau hat er in keiner der für uns einberufenen Versammlungen gesprochen. Er hat auf der Komintern-Tagung neben mir gesessen, als wir angegriffen und verleumdet wurden, und hat den Mund nicht aufgemacht. Mir allein hat er die Aufgabe überlassen, die Partei zu verteidigen, die ja auch ihn, den Jan Appel zu diesem Zwecke nach Moskau geschickt hatte.

Hetgeen Jung schrijft, op de blz 142 en 148, is mijns inziens met elkaar in tegenspraak.

Jung beschuldigt Jan Appel een betweteraar te zijn, (blz 147) wie het gehele boek leest, komt tot de conclusie dat ook Franz Jung het altijd het beste weet, hij heeft van alles verstand, zelfs van lucifers en hollandse aardappelen.

Zo is hij ook de voornaamste medewerker van Alexander Schwab, hetgeen Peter Utzelmann ten stelligste ontkende.

Bij de arrestatie's, in het najaar van 1936, van allen die bij de organisatie "Die Roten Kämpfer" waren betrokken, ongeveer 150 personen was ook Franz Jung. Allen werden, in verschillende processen, wegens voorbereiding tot hoogverraad, tot meerdere jaren tuchthuisstraf veroordeeld.

Na de voornoemde arrestatie's, wordt Franz Jung na enige dagen, als enige, weer vrij gelaten. Voor een ieder die deze tijd beleefd hebben de Gestapo kende, iets totaal onbegrijpenlijks. Franz + Jung met een straf in zijn boekje voor scheepsroof enz.

Hij, die enige malen en de laatste maal zelfs langere tyd in Rusland verbleef, wordt zomaar vrij gelaten?

Het wordt nog onbegrijpenlijker, Franz Jung kan uitwijken naar Praag, later naar Boedapest en van ^{uit} de emigratie keerde hij enige malen naar Duitsland terug (Der W.n.U. blz 453)

Het is een bekend gegeven dat mensen en vooral intellectuelen de belangrijkheid in bepaalde situatie's naar zich toe trekken en dat heeft Franz Jung ook gedaan, niet alleen betreffende Jan Appel en Herman Knüfke maar door zijn gehele boek heen. Enige personen, die de situatie en Franz Jung kenden, hadden zo hun bedenkingen tegen Franz Jung en zijn boek "Der Weg nach Unten".

Peter Utzelmann had ook zijn bedenkingen, zelfs grote bedenkingen, op banden, die hij ingesproken heeft en die in het bezit zijn van IISG te Amsterdam, spreekt hij openlijk uit: Franz Jung was V-man.

Peter Utzelmann. Wie was dat?

Hij is in 1895 te Berlijn geboren.

Peter had als matroos in November 1918 deelgenomen aan de opstand op de keizerlijke vloot in Kiel.

Peter was vanaf 15 November 1918 met de volksmarine divisie in Berlijn. De sociaal-demokraten spraken van de muitende matrozen.

Peter nam deel aan de spartakus-opstand in Januari, hij was erbij toen de eerste granaten insloegen in het Zeughaus in Berlijn.

Peter vertelde me, dat Rosa Luxemburg van daar naar haar woning was vertrokken, het was de laatste keer dat we haar gezien hebben. Onbegrijpelijk dat we haar hebben laten gaan zonder een behoorlijke gewapende begeleiding.

Peter was aanwezig bij de oprichting van de KAPD in April 1920, hij gaat later in het jaar naar Midden-Duitsland.

Peter was samen met Max Prenzlau, onder het pseudoniem Kempin, leider van de opstand, in het voorjaar van 1921, bij de Leuna-Werke. Het vorenstaande is bekend als de Märzkämpfe.

Na het onderdrukken van de opstand werd ook Peter Utzelmann gearresteerd en tot een levenslange tuchthuisstraf veroordeeld. Tot aan zijn gratieëring, bij de tachtigste verjaardag van president von Hindenburg (okt. 1927), is hij bewoner van het tuchthuis Sonnenburg. Tijdens de Hitler-periode zit Utzelmann tussen 1936 en 1943 in verschillende gevangenissen en tuchthuizen o.a. in de beruchte Mohrlager, rondom Papenburg in Emsland, hier tesamen met o.a. Karl Schröder, Ernst Froebel en de toenmalige trotskist Peter Umbach. Na de oorlog (1945) belandde Utzelmann in de oost-sector van Berlijn, dus de russische-sector. Peter wilde zien wie nu gelijk had, KAP of KPD, proberen met de Rusland-communisten samen te werken en te zien in hoeverre hij met de SEDers mee kon gaan.

In de zomer van 1945 werd hij leider van de Berufsberatung in Prenslauerberg, een arbeiders buurt in Oost-Berlijn. Daarna werd hij ,drie jaar hoofdredacteur bij de berlijnse radio-omroep (oost). Peter vertelde mij indertijd, einde vijftiger jaren, dat zelfs Ulbricht zijn redevoeringen bij hem in moest leveren. In die tijd deden zich reeds moeilijkheden voor, Peter kwam met zijn opvattingen steeds vaker in konflikt met de partij (SED). Peter werd terug gefloten en benoemd in een andere functie n.l. directeur-generaal voor de houtverwerkende industrie in Midden-Duitsland. Hij was wel weer op bekend terrein, maar verdween toch weer achter de tralie's voor acht maanden, bij de Russen in Kupferhammer. Na zijn vrijlating vluchtte hij naar het westen, toen bleek dat de Staatssicherheidsdienst achter hem aanzat. Peter wendde zich tot Ernst Froebel, hij bleef zelf in het westen en Ernst Froebel samen met o.a. Umbach ontruimde zijn huis in de oost-sector van Berlijn. Dit is een verhaal op zich en hier niet op de juiste plaats, niet passend.

Jan Appel en Peter Utzelmann ontmoeten elkaar weer na 40 jaar. Peter Utzelmann was, in de zomer van 1962 enige weken bij mij in Amsterdam, tegast. Ik leerde hem, in het begin der vijftiger jaren, bij één van mijn bezoeken aan Berlijn, kennen via Ernst Froebel. In een gesprek ,bij mij thuis, kwam Jan Appel ter sprake en toen ik hem vertelde dat Jan Appel nog leefde en in Maastricht woonde, hing Utzelmann aan de telefoon, maar hij had pech want Jan Appel was elders met vakantie. Jan Appel en Peter Utzelmann kende elkaar van het begin der twintiger jaren, toen Jan van Hamburg naar Berlijn gevlucht was en beide in de leiding van de KAP waren, rondom o.a. Alex schwab en Karl Schröder.

Na Jan Appel zijn terugkomst van vakantie nam hij schriftelijk de verbinding met Utzelmann op. Jan reisde enige malen naar Berlijn en zo was er na velen jaren opnieuw kontakt tussen twee oude revolutionairen.

In het kader van de Marburger Handlungen, onder auspiciën van prof. Abendrot heeft Olaf Ihlau in zijn dissertatie betreffende "der Rote Kämpfer" nog enige interview's gemaakt met zowel Jan Appel als met Peter Utzelmann.

Neon Verduin en Bernhard Verduin.

Ik ben een zoon van Emanuel Korper, in de wandeling Manus.

Mijn vader kwam uit de SDP en verliet de CPH gelijktijdig met o.a. Herman Gorter en Pannekoek. De KAP was geboren en mijn vader is tot het bittere einde bij het familie clubje, dat het aan het einde der dertiger jaren was, gebleven. Voor mij is dat nog altijd onbegrijpelijk.

In 1935 kwam ik van school, het was de tijd van de grote economische crisis. In het najaar trad ik in dienst van Neon Verduin, eigenaar was Bernhard Verduin.

Ben Verduin was GICer, voorheen KAPer. Door bemiddeling van mijn vader kwam ik daar terecht.

Neon Verduin en Ben Verduin waren belangrijk, in het leven van Jan Appel, omdat hij, als de illegale Jan Vos, hier zijn brood heeft verdiend, van 1935 tot 1948, en tevens om duidelijk te maken, hoe ik aan de wetenschap, omtrent Jan Appel, kom.

In 1922 begon Ben Verduin een lichtreclamefabriek, Neon Rex, in de Warmoesstraat 14 te Amsterdam. Het groeide uit en aan het eind van de twintiger, begin dertiger jaren was het de grootste neonfabriek van Holland.

Ben Verduin had echter zijn bedrijfsleider teveel macht gegeven, hij benoemde hem tot mede directeur en in 1934 werd Ben Verduin buiten de deur, van zijn eigen bedrijf, gezet.

Ben Verduin begon opnieuw en noemt zijn nieuwe bedrijfje Neon Verduin. Het bedrijfje werd gevestigd in een deel van de dameshoedenfabriek gebr. Verduin in de Rapenburgerstraat te Amsterdam. Toen Ben Verduin zijn bedrijfje weer enigszins aan het lopen had, hij nam verschillende grote opdrachtgevers mee van Neon Rex, o.a. Gero, Albert Heyn en Amstelbrouwerij, ging begin 1936 Jan Vos het metaalwerk maken, lichtbakken en metaalconstructie's. Jan had eerst een werkplaatsje ergens in A'dam-west, maar weldra verhuisde hij ook naar de Rapenburgerstraat.

Ik bleef bij Neon Verduin tot mijn intrede in militaire dienst Juni 1939.

Zomer 1940 verhuisde, door de bezettingsmaatregelen gedwongen, Neon Verduin van de Rapenburgerstraat naar het Droogbak. Ben Verduin trok zich terug en installeerde de broer van zijn vriend Age van Agen als zaakwaarnemer.

Voor degenen die het voorgaande niet begrepen heeft, omdat hij de duitse bezettingstijd niet kent. Ben Verduin was jood.

Nadat, aan het einde van de eerste wereldoorlog, de SDP zich had geliquideerd, werd de CPH opgericht. Het was slechts een naamswijziging.

Evenals in Duitsland verliet hier te lande, in 1919, een oppositie onder o.a. Gorter en Pannekoek, de CPH en stichtte de KAPN.

Omstreeks 1924 valt de KAPD uiteén in twee groepen, de Berliner-richtung en de Essener-richtung. De KAP Nederland bekend zich tot de Essener-richting, dit waren degene die de doodscrisestheorie aanhingen. Hoe konden mensen met verstand aan zo iets geloven. Men moet wel in acht nemen het was in het midden der twintiger jaren en we tellen nu 1989 met daar tussen in de tweede wereldoorlog, de russische revolutie en zijn ontwikkelingen tot en met perestroika.

Een groepje personen waaronder Henk Cannemeyer en waar we later ook Pannekoek bij aantreffen, kunnen zich in de gang van zaken binnen de KAPN en haar doodscrisestheorie niet vinden.

Dit groepje, waar Jan Appel zich in 1926 bij aansluit, kan men rekenen te behoren tot de Berlinerrichting.

Het vorenstaande groepje noemde zich dan Groep Internationale Communisten.

Het grootste deel van de personen die we, in de dertiger jaren, aan treffen in de verschillende radencommunistisch groepjes, waren oorspronkelijk lid geweest van de KAP.

Deze groepjes waren: (in willekeurige volgorde)

- 1) De KAP, die onregelmatig, door gebrek aan geld, het blaadje "De Kommunistische Arbeider" uitbracht. Ik herinner mij nog, dat mijn vader en zijn geloofsgenoten spraken van De Krant.
- 2) Een groepje rondom Barend Luteraan, met het blaadje "De Roode Vaan" (Trotskistisch, later lid van de RSAP)
- 3) Een groepje rond Theo Maassen (oorspronkelijk GIC) met zijn toenmalige vriend Brendel en later met Stan Poppe
- 4) De GIC, rond Henk Cannemeier, met hun Persdienst Internationale Communisten. Ze gaven o.a. het blaadje "Proleten Stemmen" uit, dit werd veelal bij de stempellokalen verspreid

In de vier voornoemde groepjes was ondergetekende zijn familie overal aanwezig n.l. A. Korper (Bram) en E. Korper (Manus) respektievelijk oom en vader.

In het tweede groepje, Barend Luteraan was de echtgenoot van mijn moeders zuster.

Bij de GIC waren mijn beide halfbroers B.A. en A.J. Bianchetti aanwezig.

Bij het vierde groepje troffen we reeds Theo Maassen aan, hij was een broer van mijn moeder.

Het is mij nooit duidelijk geweest tot welk groepje Herman Gorter behoorde. De ééne keer steunde hij de één met een paar guldens, de volgende keer weer een ander groepje. De groepjes vochten als het ware om het bezit van de persoon Gorter.

De grootste van deze groepjes was aanvankelijk de KAP maar begin der dertiger jaren valt deze echter uiteen, niet door onoverbrugbare politieke tegenstellingen, maar veel meer door persoonlijke geschillen, o.a. het conflict Maassen-Luteraan en het conflict betreffende Frits Kief en ook betreffende de persoon A. Korper.

De journalist Frits Kief ing. en Ben Sijes.

Frits Kief was de meester in het doen van beschuldigingen aan het adres van een ieder die niet in zijn straatje paste, daarover het volgende:

Zoals ik reeds eerder optekende bezocht, in Juli 1962, Peter Utzelmann mij, in Amsterdam. Utzelmann kende Frits Kief via een blad uit Hamburg (die Andere Z). Utzelmann wilde toen van de gelegenheid gebruik maken om ook Frits Kief te bezoeken. Zo gingen wij beide, Peter Utzelmann en ik, na ons telefonisch te hebben gemeld bij Frits Kief, op weg naar de Zoomstraat, waar Frits Kief toen woonde.

We werden vriendelijk ontvangen, maar in de loop van het gesprek tussen Utzelmann en Kief, drong Kief aan op een gesprek zonder mijn aanwezigheid. Peter Utzelmann ging hier niet op in en verlangde van Frits Kief dat zo hij iets pijnlijks, betreffende mij, had uit te spreken, hij dit dan maar moest doen in mijn aanwezigheid. Toen Kief dit weigerde, zei Utzelmann opstaande, wir müssen gehen. Utzelmann heeft na dit kleine incident nimmer meer over Kief gesproken. Wat Kief voor geheimzinnigs, over mij, aan Utzelmann had mede te delen, is ons beide, Utzelmann en mij, nooit deelachtig geworden. Dit was tevens de laatste maal, dat ik Frits Kief gesproken heb.

Wie schetste onze verbazing toen in Vrij Nederland d.d. 11-5-'74 in de kolom "Vrije Tribune" onder Sondermelding IV, Kief naar aanleiding van het verschijnen van Dick Verkijk's boek "Radio in Oorlogstijd" een kritisch stukje het daglicht liet zien, waarin Frits Kief zoveel zaken wereldkundig maakte, die niets vandoen hadden met Verkijk's boek.

Ik stuurde een stukje aan VN, hetgeen gepubliceerd werd in VN d.d. 1-6-'74. Het stukje was slechts bedoeld om Kief te wijzen op het feit, dat zijn verhaal niet klopte. Wij, in huize Korper en omstreken, keken elkaar aan en zeiden: "skorem sagertje" Ons, huize Korper en omstreken, ontging het verband tussen de begrafenis van mijn vader, een uitspraak van Ben Sijes en het boek van Verkijk. Op dit voorgaande kom ik nog nader terug.

15 Juni 1974 kwam er, van de heer Kief in VN, een antwoord, waar de honden geen brood van lusten, zo iets goors en onwaars. Ik zette me enige avonden, met balpoint en papier, aan de tafel om Kief en zijn gore aanteigingen uit één te rafelen, en dit wereldkundig te maken. Gelukkig heeft mijn naaste omgeving (het zijn geen oud SSers) me hiervan weerhouden. Het enigste wat ik deed, was naar Berlijn reizen en het Ernst Froebel voorleggen. Froebel heeft zijn schouders opgehaald, niet veel gezegd, maar hij heeft nimmermeer enige verbinding met Kief opgenomen en Froebel was nadien legio keren in Amsterdam, ook op Kief zijn begrafenis was Ernst Froebel niet aanwezig.

In het zelfde artikel als waarin Frits Kief zich "De verzetsheld van het eerste uur" noemde schreef hij nog het volgende en ik citeer: Paul de Groot, secretaris CPN, had na het begin van de bezetting in het communistische blad "Politiek en Cultuur" gepleit voor een loyale houding tegenover de bezetter. Het gaat echter niet om het bov^estaande, maar om het nu volgende:

De huidige verzetsdeskundige Ben Sijes zou, volgens Frits Kief de zelfde kul-redenatie, even wetenschappelijk gefuⁿdeerd, verkocht hebben. Nogmaals, het vorenstaande komt geheel voor rekening van Frits Kief.

Het is inderdaad waar op 20 Mei 1940 heeft Frits Kief een paar woorden gesproken aan het graf van mijn vader, op de begraafplaats Zorgvliet aan de Amstel aan de rand van Amsterdam.

Het was een nogal vreemde begrafenis. Mijn vader had, na de kapitulatie op de avond van de 15de Mei 1940, vrijwillig afscheid van het leven genomen op ons woonadres in Amsterdam-Noord.

Hier, in de van der Pekbuurt, was het toen een grote chaos.

De olietanks op het terrein van de Shell waren, op 13 of 14 Mei 1940, door engelse mariniers in brand gestoken en van overheidswege werd aangeraden zo snel mogelijk te vertrekken. Thuis stond alles ingepakt, maar auto's voor de evacuatie van de v.d. Pekbuurtbewoners waren er niet, aangezien velen auto's gevorderd waren door het nederlandse leger. Gelukkig was de lente zeer mooi, de wind bleef oostelijken daarom is er dus niets gebeurd.

Op deze begrafenis was ook Ben Sijes met zijn vrouw Greetje aanwezig. Na de teraarde bestelling gingen we te voet naar de woning waar mijn halfbroer, B.A. Bianchetti in de Noorder-Amstellaan 134^{""} woonde en waar Ben Sijes en Greetje gewoond hadden. Hier, op vorengenoemd adres, zou Ben Sijes, de door Kief aangehaalde uitspraak, moeten hebben gedaan.

Na de publikatie, in VN van Mei 1974, ben ik de nog in leven zijnde achter na gegaan en heb ze gevraagd of zij zich, de door Kief gepubliceerde uitspraak konden herinneren. Allen knipperden met hun ogen en haalden hun schouders op, er was er niet één te vinden, die zei Frits Kief heeft gelijk, maar na 29 jaar wist alleen Kief zo iets nog pertinent zeker!

In het artikel van VN d.d. 15 Juni 1974 schreef de heer Kief, dat Froebel aanvankelijk bij hem ten huize heeft vertoefd, hetgeen zelfs waar is, maar om precies te zijn twee nachten in de zomer van 1933. Ernst Froebel had, na veel zoeken in Amsterdam, het adres gevonden van A. Korper (Bram) aan de Tugelaweg, de heer Kief woonde toen op het zelfde adres.

Na twee dagen is Froebel afgeschoven naar de fam. Korper op het van der Pekplein 1 in Amsterdam-Noord, aangezien A. Korper (Bram) en de heer Frits Kief het adres Tugelaweg te gevaarlijk vonden en ook omdat men eerst eens de kat uit de boom wilde kijken met Froebel. A. Korper (Bram) en de heer Frits Kief namen geen risico, dat mocht Manus (E. Korper) wel nemen.

Ik heb het voorgaande nog eens bij Froebel nagevraagd en het was zoals ik het hierboven heb neer geschreven.

Later, in 1934 en 1935 hebben, onder het zelfde mom, afschuivingen plaats gevonden met duitse vluchtelingen.

In het boven aangehaalde artikel, in VN, kwam Frits Kief met een verhaal, dat hij zich, samen met Bernhard Reichenbach en Ulla Schröder, met goed gevolg tot de engelse premier Clement-Attlee zou hebben gewend, betreffende de vrijlating van Froebel. Dat er geschreven^{is}, neem ik aan, maar als Kief beweert, dat het resultaat heeft gehad, moet men dit maar niet te serieus nemen. Daarom moet men wel weten dat Engeland in 1945 geen krijgsgevangene had in Tunis en Algerië.

Degene die de geschiedenis, van het strafbataljon 999, in Noord-Afrika kent, weet dat hetgeen Kief hierover heeft beweerd niet juist kan zijn. De politiek en crimineel gestrafte soldaten, door de nazi's verbrechersoldaten genoemd, zijn, door de schrijverij van Kief, geen dag eerder naar huis gegaan. In vele gevallen gingen de soldaten van Hitler's Afrika corps en het bataljon Hermann Göring nog voor die van 999.

Froebel en zijn kameraden kwamen eerst in 1948 naar Duitsland terug, niet door de invloed van Kief zijn geschrijf, maar door de beginnende revolte in Noord-Afrika.

Alle dokumenten, over bataljon 999 in Afrika en USA liggen bij het IISG te Amsterdam.

Vrij-Nederland

1 Juni 1974

Kief

Frits Kief zuigt op z'n duim, wanneer hij zich de verzetsman van het eerste uur noemt (VN 11-5). Frits Kief was in het geheel geen kontaktnan met de groep 'Rote Kämpfer' dat was Ernst Fröbel en niemand anders. Fröbel kwam jaarlijks op z'n fiets van Berlijn en verbleef dan op v. d. Pekplein 1 ten huize van Manus Korper. Hier kwam dan ook in jan. 1936 het bericht binnen van het R.K.-lid Marzella Tilch verzonden uit Kopenhagen, dat allen gearresteerd waren. Waar Frits Kief zich beroept op de dissertatie van Olaf Ihlau, wil ik slechts opmerken, dat F. K. in het gehele stuk niet voorkomt en belangstellenden wil ik slechts verwijzen naar blz. 128 van vorengenoemde dissertatie.

Amsterdam,

L. KORPER

Frits Kief

Het is in het algemeen niet mijn gewoonte, op tegenspraken op opmerkingen mijnerzijds te reageren. Als ik hier, op nu een uitzondering maak, dan is het, omdat het ingezonden stuk van de heer L. Korper (VN 1-6) de indruk zou kunnen vestigen, dat wij hier te doen hebben met een uitermate deskundige van het verzet. Met name door zijn naam. De waarheid is wel even anders. Laten we — in het gunstigste geval — aannemen, dat hem de geschiedenis tot aan het uitbreken van de oorlog onbekend is. In mijn stukje sprak ik van

Vrij-Nederland

15 Juni 1974

een rede, die ik aan het graf van een van mijn beste vrienden heb gehouden. Het was aan het graf van... Manus Korper. Ik zal niet tegenspreken, dat Ernst Fröbel koerierdiensten op de fiets heeft gedaan en ten huize van Manus Korper heeft gelogeed (na ten mijnen huize aanvankelijk te hebben vertoefd). Maar ik vind het een godspe, dat uitgerkend de heer L. Korper mij wil rectificeren. Na de oorlog heeft Ernst Fröbel, als krijgsgevangene te Bizerta zich tot mij gewend (en men kan zijn geschiedenis in De Vlam van 23 maart 1946 gepubliceerd vinden). Samen met Bernhard Reichenbach (die een vooraanstaand lid van de Britse Labourparty was geworden en Ulla Schröder (die naar New York was geëmigreerd) hebben wij bij de eerste minister Clem Attlee ten gunste van Fröbel geïnterveneerd — met goed gevolg. Fröbel deed dit beroep op mij (waarvan ik de correspondentie in mijn bezit heb); natuurlijk omdat ik niet met hem in verbinding had gestaan...

En nu de godspe. De heer L. Korper was gedurende de tweede wereldoorlog in dienst van... 'die Organisation Todt' en heeft tot op de dag van vandaag relatie met 'revolutionairen', die in dienst waren van... de Waffen-SS. Tijdens de oorlog heeft hij al zijn relaties — via Manus Korper ontstane relaties — met linksen — laten we zeggen — vergeten. Hij heeft geen poot uitgestoken voor het verzet en niemand — ook van zijn joodse familieleden — hulp geboden. Integendeel, hij heeft anderen, die dat wél deden, in de steek gelaten, tot en met zijn eigen halfzuster.

Dat hij thans probeert mij voor leugenaar en opschepper te zetten, wie kan zich daarover verwonderen? De oorlog ligt 29 jaar achter ons en je kunt — als men zijn gedrag en zijn relaties niet kent — begrip hebben voor pogingen door het schrijven van 'ingezonden stukken' een dapper verleden te suggereren.

Nou, dat noem ik godspe.

Amsterdam,

FRITS KIEF

Sondermeldung IV

Men zal begrijpen, dat besprekingen van de lijvige publikatie van Dick Verkijk over de Omroep gedurende de Tweede Wereldoorlog zowel om het thema als om de auteur, door mij, die de oorlog *bewust* heeft doorstaan, met kritische belangstelling gelezen zijn. Tenslotte kan ik mij tot de verzetslieden van het eerste uur rekenen, omdat op 14 mei 1940 voor mij in wezen niets *principeel* veranderd was: ik was sinds het aan de 'macht' komen van Hitler op 30 januari 1933 contactman van de Duitse verzetsgroep 'Die Roten Kämpfer', een beweging van jonge sociaaldemokraten, die geleid werd door mijn naaste geestesverwanten uit de — links-communistische-radenbeweging. — Wie daarvan meer wil weten leze de bij Prof. Wolfgang Abendroth verschenen dissertatie van Olaf Ihlau 'Die Roten Kämpfer'.

De bespreking van Martin van Amerongen typeert Verkijk treffend door te zeggen, dat hem ieder analytisch vermogen ontbreekt. Treffend, maar niettemin onvoldoende. Burger zegt in zijn interview met Achter het Nieuws en later in de Vara-gids: wat bezielt iemand na ruim veertig jaar zo'n boek te schrijven? Het antwoord is eenvoudiger dan Burger vermoedt: het is de anti-marxistische en koude-oorlogsmentaliteit die Verkijk drijft. Het gedrag van omroepmedewerkers is alleen maar de kapstok, waaraan hij zijn koude-oorlogs-propaganda heeft opgehangen.

Beoordeling van het gedrag van omroepmedewerkers dient gevat te worden in een beoordeling van het geestelijke klimaat dat hen beheerste. Vóór 1940, maar óók ná 1945/1946. Dat geldt óók voor Lou de Jongs Geschiedenis. In een van zijn Avro-propaganda toespraken had Willem Vogt het over... Het fascisme en de Avro. In christelijke weekbladen leuterden dominees over het 'gezag', dat door Hitler tegen 'rode oproerkraaiers' gehandhaafd werd. De burgemeester van Laren liet Duitse illegalen aan de SS uitleveren. De r.k. minister Goseling vond dat oirbaar. Colijn/Romme dwongen werklozen in

de Duitse oorlogs-industrie te gaan werken. En ten aanzien van Franco's aanval op de republiek?

Na het begin van de bezetting bepleitte Paul de Groot in het communistische 'Politiek en Cultuur' een *loyaal* gedrag tegenover de bezetters, want niet de Duitse nazi's, maar het 'brits-franse imperialisme' was de oorzaak van onze ellende. Op 20 mei 1940 (om partikuliere redenen is de datum in mijn geheugen gegrift) hield ik een toespraak aan het graf van een van mijn joodse vrienden en werd daarna furieus, toen de huidige 'verzets'deskundige Ben Seyes dezelfde kul-redenatie — even 'wetenschappelijk gefundeerd' verkocht. Op de dag van de capitulatie — 14 mei — heb ik urenlang voor en in het Joodse ziekenhuis aan de Nieuwe Keizersgracht moeten wachten en daar het — betrekkelijk grote — aantal zelfmoordenaars zien binnen brengen. 's Avonds in de Transvaalbuurt heb ik de panische boekverbrandingen beleefd. Het is begrijpelijk dat na de paniekreacties de stemming omsloeg, toen aanvankelijk bleek, dat er niets gebeurde. Dat het niet zo 'erg' was als men vreesde.

Dat en niets anders ligt aan de aanvankelijke houding van omroepmedewerkers en anderen ten grondslag. Of anders gezegd, de door de nazi's gehanteerde 'salami'tactiek. Dat werd door een aantal andere feiten bevestigd. In de eerste plaats door het optreden van de Nederlandse Unie. Door het optreden van een zich als 'sociaaldemokratisch' aanduidende groep, waarin de ex-communist en broodschrijver Klaas Smelik excelleerde. Maar ook bij de joden was het niet anders. Het gelukte niet, joden te bewegen, zich niet te laten registreren. — Ondanks waarschuwingen aan mijn familieleden op grond van mijn contacten met het Duitse verzet.

En in het bijzonder de medewerkers van de Vara... Als Verkijk iets van de geschiedenis van de arbeidersbeweging had geweten, dan had hij dit gedrag als op zijn minst verklaarbaar herkend. In haar brochure, de z.g. Juniusbrochure 'Zur Krise der Sozialdemokratie' geeft Rosa Luxemburg een verklaring van de capitulatie van de Duitse sociaaldemocratie voor het keizerlijke imperialisme in 1914. Het was het *reformisme* dat capituleerde... met een vergelijking met de houding van de sociaaldemocratie bij de socialistenwetten van Bismarck in... 1878. Men moest de eigendommen veiligstellen. Welnu, na 1945 heb ik een onderhoud gehad met de puntgave secretaris van de Vara, Ary Pleysier. Over de toespraak voor de Varamicrofoon, die aan zijn langdurige vriendschap met Koos Vorink een einde maakte. Ary had overleg gepleegd met de vader van het Nederlandse reformisme W. H. Vliegen. En die had, met precies dezelfde — door Rosa Luxemburg gekritiseerde — argumenten hem de gedragslijn aangeraden.

Hier is het wel de plaats een historie-*vervalsing* van Verkijk te memoreren: De tegenstelling sociaaldemocratie — communisme was aanvankelijk helemaal niet die tussen aanhangers van 'de' democratie en die van 'de' dictatuur, maar die van het al dan niet capituleren voor de imperialistische oorlog. Lenin, Trotsky, hun duitse geestesverwanten van de 'Spartakusbund', Herman Gorter, Anton Pannekoek, Henriëtte Roland Holst waren duidelijke *tegenstanders* van de oorlogspolitiek. Daar en nergens anders ligt het begin van de tegenstelling.

Men kan na Auschwitz wel stellen, dat de joden onmiddellijk bedreigd waren, maar de salami-tactiek heeft haar werk gedaan. De gele jodenster werd pas 3 weken na de executie van Sneevliet en zijn makers ingevoerd (en Sal Santen vergist zich dus in zijn boek) De Joodse Raad, het vertrouwen in de 'Sperrstempels' (waarzonder de hele

affaire Weinreb ondenkbaar zou zijn geweest) bewijzen dit.

Verkijs relaas is dus vals. Ik betoog dit sinds jaren: de anti-communistische koude-oorlog-propagandisten vervalsen de haat en de afkeer van de nazi's in een afkeer van het stalinisme. In wezen — bij alle weerstand tegen het stalinisme moet dat gezegd worden — in een *ondersteuning* van het anti-socialisme in Noord Amerika. Burger praat de *reformistische* argumentatie van de omroepmedewerkers goed. Dat is voor een socialist verwerpelijk. Maar Verkijks 'argumenten' zijn nog erger. Niet alleen dat hij een zeer gewaardeerde gast is geweest bij het afscheid van de Hitler Nato generaal Von Kiehlmanns-egg, zijn tegen *links* gerichte elaboreert heeft geen andere bedoeling — men vergelijk het maar met DS'70 en Frans Goedhart — als een reactionaire ondersteuning tegen *links* gerichte activiteiten.

Tenslotte nog dit: men kan een bevolking niet gedurende jaren opvoeden — om niet te zeggen 'opstoken' — in een onderworpen en 'gezagsgetrouwe' houding en dan plotselings van haar verwachten, dat ze zich revolutionair, in ieder geval anti-autoritair zal gedragen. Mij staat dan altijd die brave Haagse tramconductor voor de geest, die in de cel van het, z.g. Oranjestad hotel maar niet kon verkroppen, dat hij voor het eerst van zijn leven 'met de politie' in aanraking was gekomen — al was dat dan de boevenbende van 'Judenfischerd' op Windekind...

Amsterdam,

FRITS KIEF

Na de publikatie's, in Vrij-Nederland d.d. Mei en Juni 1974, ben ik, direkt, de nog in leven zijnde, aanwezig bij mijn vaders begrafenis, achter na gegaan en heb ze gevraagd of zij zich, de door Frits Kief gepubliceerde uitspraak ten aanzien van Ben Sijes, konden herinneren. Allen knipperden met hun ogen en haalden hun schouders op, er was niet één te vinden, die zei: Frits Kief heeft gelijk. Maar na 29 jaar wist alleen Kief zoiets nog pertinent zeker! Wanneer ik nu, 15 jaar later, op de politicus, journalist en pocher Kief zou reageren, zou het veel omvangrijker worden en bleef er van de verzetsheld van het eerste uur, niet veel over. Uit het voorgaande en de toegevoegde stukjes, uit Vrij-Nederland en de Marburger Abhandlungen, blijkt, waarom ik verder op Kief zijn schrijverij en zijn daarin geuite aantijgingen inga en ook waarom ik mijn eigen oorlogsalibi aan het papier moest toevertrouwen.

Mijn alibi.

In het voorgaande onthulde ik reeds mijn naam en afkomst, ook mijn intrede bij de firma Neon Verduin beschreef ik. Toen ik in Juni '40 uit de militaire dienst, ^{kwam} ~~was~~er voor mij geen plaats meer bij Neon Verduin, vanwege de verduisteringsmaatregelen.

In het voorjaar 1941, toen twee personeelsleden gedwongen naar Duitsland moesten vertrekken, kwam ik opnieuw bij Neon Verduin in dienst.

Met het voortschreiden van de oorlog en de steeds scherper wordende maatregelen, vond ik het toch maar beter om bij Neon Verduin te verdwijnen. Toen ik dan ook in het voorjaar 1942 een aanbod kreeg bij de AEG Nederland in dienst te komen, aanvaardde ik dat dan ook direkt. Ik verliet Neon Verduin omdat ik geen enkel ausweis had, om eniger mate gedekt te zijn bij controle's die toen steeds meer plaats vonden. Na mijn in dienst treden, bij de AEG, kwam ik wel in het bezit van een ausweis en zelfs het beste, wat het voor die tijd gaf, n.l. van de Rüstungspektion Niederlande.

De AEG Nederland was, gedurende de bezetting, verplicht werken uit te voeren voor de OT (Org. Todt). Ik werd te werk gesteld bij werkzaamheden, die hoofdzakelijk bestonden uit het verzorgen van de 10.000 Volt aansluitingen van buiten het spergebied (het duingebied langs de nederlandse kust) naar transformatoren binnen dat spergebied. Zodoende was ik tevens in het bezit van een Wehrmachtsausweis, dat geldig was voor het spergebied langs de gehele nederlandse kust. Mijn directe chefs, die op de hoogte waren van mijn half-jood zijn, waren de onder-direkteur ir. Somerdijk, mijn directe chef de heer Deij en de man die eigenlijk de belangrijkste was, Max Hugo Wulff, rijksduitser en officier bij de Schutzgruppe Nederland (de wachtmannetjes). De heer Wulff was degene die, tijdens de bezetting, de ausweisen voor het personeel van de AEG verzorgde. Na de oorlog werd Wulff ook niet uitgewezen uit Nederland.

Max Hugo Wulff verkreeg op 30 November 1950 (bij wet) de Nederlandse nationaliteit.

Ik durf dan ook de voornoemde heren rustig goede Nederlanders te noemen.

Het bovenstaande was eigenlijk onbegrijpenlijk, wanneer men bedenkt dat de AEG-Nederland, na het aan de macht komen van de NSDAP in Duitsland, al haar joodse personeel (op last van Berlijn?) had ontslagen. Het vorengenoemde ontslag is een zwarte bladzijde in de geschiedenis van AEG-Frederiksplein

Wat mijn betrekkingen zijn geweest met de Org.Todt, heb ik proberen duidelijk te maken, maar de aantijging van Kief, omtrent mijn vriendschap met voormaligen SSers kan ik niet weerleggen, omdat ze niet bestaan en niet bestaan hebben. Ik wil slechts zeggen: Ze waren en zijn onwaar en gelogen. Het tekent Frits Kief ten voeten uit en daarover in een volgend gedeelte.

Ben Sijes was, in 1974, veel verstandiger dan ik om op de vuilspuiterij van Kief, die hij reeds lang kende, niet in te gaan. Ik, L. Korper, was zo stom en onnozel, deed dat welen ben daarom nu, na het verschijnen van de biografie Ben Sijes door drs Richter Roegholt, verplicht, in dit epistel, Kief en zijn verzetsverleden eens kritisch te bekijken.

Nogmaals, ik was en ik ben geen held en ook geen verzetsheld. Hoe verder we van de oorlog verwijderd raken, hoe meer helden er aan het oorlogsfirmament verschijnen.

Zomer 1989

P.S.

Mij is bekend dat het arbeidsbureau, in de persoon van de heer Rövekamp, wel eens in een zeer moeilijk geval, een beroep deed op de heer Wulff en niet te vergeefs. De heer Rövekamp vergist zich echter in zijn boek "Amsterdam in bewogen jaren" als hij spreekt over een directielid van een duitse firma. Wulff was geen directielid maar hoofdboekhouder. Voor ons monteurs en ander personeel was hij, tijdens de oorlogsjaren, veel belangrijker dan de directie.

Frits Kief had in Rotterdam de MTS (nu HTS) afd. Electrotechniek doorlopen, daar ik in de zelfde branche mijn brood verdiende, spraken we daar wel eens over, wanneer we elkaar hier of daar ontmoeten. We waren toch ook nog familieleden. Kief was met mijn tante getrouwd, Rosa Korper zuster van A. Korper (Bram). Zo was het in het geheel geen geheim, dat Kief in de jaren 1940-'41 bedrijfsleider was bij de firma Lahmann en Bütefisch. X

Wie was de firma Lahmann en Bütefisch ?

Lahmann en Bütefisch hadden voor de tweede wereldoorlog een ankerwikkelarij annex metaal draaijerij in een onderstuk op de Oudezijds Voorburgwal. Na binnenkomst van de duitse bezettingstroepen werden ze een grote installateur voor de Wehrmacht, ze voerden ook installatiewerken voor de Wehrmacht uit in de Oekraïne en daartoe ronselden ze hier ter lande monteurs.

Reeds in de loop van 1940 begonnen de Duitsers, langs de kust, dorpen en steden te evacueren. De kuststrook werd spergebied. In dit gebied werden allereerst de grote bollenschuren, door de Wehrmacht, gevorderd. Frits Kief zijn werk, als bedrijfsleider, was deze bollenschuren van nieuwe elektrische installatie's te laten voorzien. Dit alles heeft Frits Kief mij persoonlijk verteld.

Later heeft hij mij ook verteld dat Lahmann en Bütefisch hem moesten ontslaan omdat hij een joodse vrouw had. Kief vertelde mij na de oorlog, dat hij gedurende de gehele bezettingstijd contact had gehad met Otto Lahmann en dat hij hem zelfs na de oorlog nog, in Amsterdam, had gesproken. Hij heeft mij toen ook nog verteld, dat hij er nooit achter was gekomen of Lahmann nazi was of niet. De voornaam Otto ken ik van Kief, ik zelf heb Otto Lahmann nooit gezien. Wel weet ik, van Kief, dat hij en Lahmann elkaar aanspraken met du.

Lahmann en Bütefisch waren personen, die op het Museumplein bij de Ortskommandantur, in en uit konden lopen. Ze waren zeker geen verzetslieden, zoals Kief voorgaf er één te zijn. Hier te lande was de firma Lahmann en Bütefisch niet ingeschreven bij de Kamer van Koophandel. Tijdens de oorlog waren ze onderaannemers van de grote duitse bunkerbouwer Weisz und Freitag.

Frits Kief zijn levenswandel was niet altijd even onberispelijk, vaak zelfs duister, daarom stonden velen, die hem van wat dichterbij kenden, nogal sceptisch ten opzichte van hem.

Zo had hij, als jongeman, in Rotterdam al een straf opgelopen voor een overval op een bankloper, zijn mededader, Koren, schreef er later een boekje over en bekende zich tot de onderwereld te behoren. In de KAP tilde men er niet zo zwaar aan, o.a. omdat Kief nog zo jong was. (MTSer tegenwoordig HTS)

In de twintiger jaren vond het volgende plaats: Eén van de Rotterdamse partijgenoten had gezien dat Kief, hij had de duitse nationaliteit en woonde in Rotterdam, het duitse consulaat, ter plaatse op een ongebruikelijke tijd en via de personeelsuitgang, verliet. Kief hierover gevraagd, gaf nogal onduidelijke en vreemde antwoorden en de partij besloot daarop een commissie van onderzoek te benoemen. Voorzitter van de commissie werd Ben Cardoso. De commissie hoorde Kief enige malen, waarbij het nogal vreemd moet zijn toegegaan, want Kief legde op één avond wel vier verschillende verklaringen af omtrent het verlaten van het duitse consulaat. De commissie stelde een rapport samen, waarin geadviseerd werd Kief te royeren.

Voor het echter zover was, bleek de zuster van A. Korper (Bram) Zwanger te zijn van Frits Kief. Bram draaide op dat ogenblik om als een blad aan een boom en was van nu af aan tegen het royement van Kief.

Hierop verlieten een aantal personen de KAP en wat overbleef was een groepje van de familie Korper inclusief Kief en voor zover ik mij herinner Arthur de Leeuw, de bekende amsterdamse klokkenhandelaar met die prachtige winkel aan de Binnen-Amstel 198, tegenover de Blaauwbrug en verder ook nog Rinus Pelgrom.

Bij het hier bovengenoemde geval, was toen de uitdrukking geboren: "Kief politie spion."

Voor zover mij bekend was het bovengenoemde rapport, betreffende Kief, in het bezit van v. Agen en na diens dood nog in het bezit van zijn vrouw Fie v. Agen-Zegerius.

Nadat men uiteen was gegaan, bleef men elkaar beschuldigen, meestal persoonlijke beschuldigingen in een politiek papiertje verpakt.

In het voorjaar 1943 was Kief door de SD gearresteerd maar na een korte periode weer vrij gelaten. De rede voor zijn arrestatie en ook de rede voor zijn vrijlating, daarover vertelde Kief een verhaal, dat niet iedereen geloofde.

Zo beleefden we het volgende voorval ten huize van mijn halfzuster M.A.J. Bianchetti in de Molenbeekstraat 18.

In de winter 1943-'44 werd Kief, op een Zaterdagnacht tussen 23 en 24 uur, doortwee lieden van de Heeresfahndungsstelle, op voornoemd adres gearresteerd.

Wie schetste echter onze verbazing toen Kief om ongeveer halfdrie ('s nachts) bij ons, Molenbeekstraat 7, op de stoep stond?? Spertijd??

Kief vertelde ons het volgende verhaal: Men had hem eerst krikas door de verduisterde stad gereden om uiteindelijk in de Euterpestraat, het hoofdkwartier van de SD in Amsterdam te belanden. (tegenwoordig Gerrit v.d. Veenstraat) Daar aangekomen bleek eerst dat hij te doen had met lieden van de Heeresfahndungsstelle en dus niet met de SD.

De Heeresfahndungsstelle (legerrecherche) ressorteerde onder de Wehrmacht en de SD was een deel van de SS onder Himler.

In de Euterpestraat was echter niemand aanwezig geweest, die de lieden van voornoemde legerrecherche van dienst kon zijn en Kief kon naar huis gaan met de mededeling, dat hij zich des Maandags weer te melden had in de Euterpestraat.

We vroegen (en nu nog) ons thuis af Heeresfahndungsstelle, Euterpestraat en niet Museumplein, Ortskommandantur ??

Aan het vorenstaande was, des middags, voorafgegaan, de arrestatie van de gedesserteerde nederlandse SSer Wim van Raalte, ook ten huize van mijn zuster in de Molenbeekstraat 18, door de zelfde rechercheurs van de Heeresfahndungsstelle.

Degene, die maar enigzins bekend was met de methoden van de toenmalige duitse overheid hier te lande, fronst wel even zijn voorhoofd en men hoort hem denken.

Het is en was mij bekend, dat de verschillende duitse diensten, in die tijd niet altijd optimaal samenwerkten en dat Wehrmacht en SS elkaar vaak zelfs tegenwerkten.

Schrijven van Kief aan de ontvanger der belastingen te Amsterdam.

Datum: 18 Juni 1943

Door mij is een biljet van 1000 gulden ingeleverd en ik verzoek

U dit met voorrang te behandelen.

Het volgende woordelijk.

Ik zou als Rijksduitser natuurlijk ook andere wegen kunnen bewan-
delen, doch ik stel er prijs op de normale weg te gaan

De uitdrukkingen rijksduitser en volksduitser waren nazi uitdrukkingen

ischen Wissenschaft
Abendroth

DIE ROTEN KÄMPFER

Ein Beitrag zur Geschichte der Arbeiterbewegung
in der Weimarer Republik und im Dritten Reich

von

Olaf Ihlau

1969

Verlag Anton Hain · Meisenheim am Glan

Als im Sommer 1934 das von Berlin nach Ostpreussen versetzte Lehrerehepaar Karl und Marianne Kuntze mit einer alten KAP/AAU-Gruppe in Memel und mit einem KAP-Mitglied in Königsberg Verbindung aufnimmt, werden die Beziehungen von der Gestapo aufgespürt. Kurz vor einer Haussuchung gelingt es Karl und Marianne Kuntze, das gerade aus Berlin eingetroffene RK-Material zu verbrennen. Die Fäden nach Berlin bleiben unentdeckt, das Lehrerehepaar aber wird verhaftet und vom Oberlandesgericht Königsberg wegen Vorbereitung zum Hochverrat zu zwei Jahren Zuchthaus verurteilt³¹⁹.

Die Auslandsbeziehungen der "Roten Kämpfer" deckten sich weitgehend mit den Verbindungen zu ihren emigrierten Mitgliedern: Arthur Goldstein ging Ende 1934 nach Paris, fand dort aber keinen Anschluss an die deutschen Exilgruppen; Helmut Wagner wurde unter Assistenz einiger RK-Angehöriger Anfang 1934 am Bodensee als Klempner verkleidet mit der Werkzeugkiste in die Schweiz gelotst, wo er in Zürich im Einmannbetrieb die Zeitschrift "Der internationale Beobachter" herausgab. Traditionell gute Beziehungen besaß der RK zu den holländischen Rätekommunisten um Pannekoek vor allem durch Bernhard Reichenbach, der 1935 emigrieren musste, und durch Paul Kühne, der als Buchvertreter einer der Hauptkuriere der RK war³²⁰. Die am stärksten ausgenutzte Verbindung bestand jedoch zu mehreren in die Tschechoslowakei geflohenen Genossen, die von Aussig und Teplitz aus Flugblätter und Broschüren der sozialistischen Emigration nach Dresden schleusten. Das illegale Material wurde in Fahrradmäntel oder einen Fußball eingelegt, den man vor sich herkickte, während man bei Zinnwald im Erzgebirge über die Grenze wanderte. Selbst Kinderwagen wurden als Transportmittel benutzt³²¹. Insgesamt gesehen beschränkten sich die Auslandskontakte der "Roten Kämpfer" auf ein Mindestmaß. Die Gruppen mussten ihren gefährvollen Weg des Widerstandes gegen das Hitler-Regime ohne irgendeinen nennenswerten Rückhalt bei Emigrantenorganisationen alleine gehen.

319) Siehe hierzu die Briefe von Karl und Marianne Kuntze vom 8.11. und 3.12.1965.

320) Die Behauptung eines RK-Mitgliedes gegenüber dem Verfasser, daß der den holländischen Rätekommunisten angehörende Reichstagsbrandstifter van der Lubbe während seines Deutschlandaufenthaltes engere Kontakte zum RK unterhalten hat, läßt sich nicht mehr nachweisen. - Zu Helmut Wagner und Paul Kühne siehe den Bericht von Lotte Schwarz v. 22.2.1966.

321) Martel Rudolph, schr. Bericht f. d. Verf. v. 5.4.1965.

D
führte
nation
jetzt e
ten" r
paar e
innenp
tig ein
wehr)
litisch
der NS
bourge
die Re
Reich'
fenbar
thoder
Bestan
Positi

"H
mensch
bewuss
schwach
den Hä
lich he
Kleinbt
nahmer

D
nung a
tals. I
und te
Vorbe
politis
ten, n
Aber
vom G
arbeit
dern J

322
O. u. J.
323

Het einde

We kunnen wel stellen dat, van de vorengenoemde groepjes, de activiteiten ophielden aan het begin van de duitse bezetting. Enkele leden hebben wel aan het verzet deel genomen, maar als groep niet.

Hoe groot de verschillen ook waren, toen er ondergedoken moest worden, gooide men alle ruzie's en politieke tegenstellingen op een hoopen doken de volgende gezamenlijk onder bij Rinus-Pelgrom, een vroegere rotterdamse KAPer, op de Kloveniersburgwai 91 in Amsterdam, Lo Cardoso met zijn vrouw Greet v. Amstel, hun zoon Mathieu en hun dochter Sonja, A. Korper (Bram) met zijn zoon Rudie en de twee zoons van Bernhard Verduin Bob en Frits.

In 1944 liep het fout, ze werden door de SD ontdekt en als nog naar Polen afgevoerd. Alleen Greet v. Amstel keerde weer.

Wat er overgebleven was van de radencommunistische groepjes, is na Mei 1945, geen politieke werkzaamheid meer uitgegaan, hoofdzakelijk door verlies en vergrijzing. Wel hebben enige GICers, waaronder Jan Appelzich nog wel aangesloten bij een overblijfsel van de RSAP, de Spartacusgroep.

En dit is dus het gene, wat mijn broer A.J. Bianchetti, mijn schoonzuster Ans Bianchetti-Goedee en ikzelf, L. Korper, ons nog herinneren van het leven in en om de Radencommunistische Groepjes in hoofdzakelijk Amsterdam.

Ik herhaal, hetgeen ik aan het begin reeds vermeldde, dit alles opgeschreven naar aanleiding van het verschijnen van de biografie "ben Sijes", waar toch wel het één en ander aanmankeerde.